combining active, passive, and mixed stretching methods while adhering to the principles of consistency, gradual progression, and variability. Considering athletes' age and gender characteristics increases the effectiveness of the training process and ensures the harmonious development of motor qualities.

Key words: *flexibility; motor qualities; physical preparedness; training process; sport; physical culture; joint mobility; development methodology.*

УДК 378.091.12:005.336.2:81'25

Ліна Рибалко
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID ID 0000-0001-6092-9442
DOI 10.24139/2312-5993/2026.01(2)/118-127

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті досліджено особливості реалізації компетентнісного підходу в системі професійної підготовки майбутніх перекладачів. Обґрунтовано актуальність упровадження компетентнісного підходу в умовах модернізації вищої освіти, цифровізації суспільства та зростання вимог до професійної діяльності перекладачів. Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності професійної компетентності майбутнього перекладача та охарактеризовано її основні структурні компоненти. Встановлено, що професійна компетентність перекладача є інтегративним утворенням, яке охоплює лінгвістичну, перекладацьку, комунікативну, соціокультурну, інформаційно-цифрову та особистісну компетентності.

Особливу увагу приділено аналізу сучасних тенденцій розвитку перекладацької освіти, серед яких провідне місце займають цифровізація освітнього процесу, впровадження інноваційних технологій навчання, використання аудіовізуальних засобів, інтеграція міжнародних стандартів професійної підготовки та орієнтація на вимоги сучасного ринку праці. Розкрито значення компетентнісної моделі European Master's in Translation (EMT) як одного з ключових орієнтирів удосконалення професійної підготовки майбутніх перекладачів у європейському освітньому просторі.

Для досягнення мети дослідження використано комплекс теоретичних методів: аналіз, синтез, узагальнення, систематизацію наукових джерел, порівняльний та структурно-функціональний аналіз. На основі проведеного дослідження визначено перспективні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх перекладачів, що передбачають розширення практичної складової навчання, активне використання цифрових та аудіовізуальних технологій, розвиток міжкультурної комунікації та формування готовності до професійної діяльності в умовах глобалізованого інформаційного середовища.

Ключові слова: *професійна освіта, компетентнісний підхід, професійна компетентність, майбутні перекладачі, професійна підготовка, аудіовізуальні технології.*

Постановка проблеми. Сучасні процеси глобалізації, міжнародної інтеграції та цифрової трансформації суспільства суттєво підвищують вимоги до професійної підготовки фахівців у сфері

перекладу. Розширення міжкультурних контактів, активний розвиток міжнародного співробітництва, зростання обсягів мультимедійного контенту та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій зумовлюють потребу у висококваліфікованих перекладачах, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах динамічного інформаційного середовища.

У сучасній системі фахової (передвищої) та вищої освіти України одним із провідних напрямів модернізації професійної підготовки майбутніх перекладачів є впровадження компетентнісного підходу, який орієнтує освітній процес не лише на засвоєння знань, умінь і навичок, а й на формування здатності застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях. Компетентнісний підхід передбачає розвиток комплексу загальних і фахових компетентностей, що забезпечують готовність майбутнього перекладача до здійснення міжмовної та міжкультурної комунікації, використання сучасних цифрових технологій, професійного саморозвитку та адаптації до змінних умов професійної діяльності.

Особливої актуальності зазначена проблема набуває в умовах стрімкого розвитку технологій автоматизованого перекладу, систем штучного інтелекту, електронних перекладацьких ресурсів та платформ дистанційного навчання. За таких умов змінюються підходи до професійної діяльності перекладача та, відповідно, до змісту його професійної підготовки. Від закладів вищої освіти вимагається створення освітнього середовища, яке сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх перекладачів відповідно до сучасних потреб ринку праці та міжнародних стандартів освіти.

Водночас аналіз наукових досліджень і практики підготовки перекладачів свідчить про наявність певних суперечностей між потребою суспільства у конкурентоспроможних фахівцях перекладацької галузі та недостатнім рівнем реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі; між можливостями сучасних цифрових та аудіовізуальних технологій і рівнем їх використання у професійній підготовці майбутніх перекладачів; між необхідністю формування широкого спектра професійних компетентностей та недостатньою розробленістю відповідного методичного забезпечення.

З огляду на зазначене актуалізується потреба у дослідженні особливостей реалізації компетентнісного підходу в системі професійної підготовки майбутніх перекладачів, визначенні сучасних

тенденцій його розвитку та окресленні перспектив удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема впровадження компетентнісного підходу в систему професійної підготовки майбутніх перекладачів перебуває в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. Зростання вимог до професійної діяльності перекладача в умовах глобалізації, цифровізації та розвитку міжкультурної комунікації сприяло активному дослідженню сутності професійної компетентності, її структури, змісту та шляхів формування в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Теоретичні засади компетентнісного підходу розкрито у працях Н. Бібік, І. Зимньої, О. Пометун, Т. Гулько та інших вітчизняних учених, які обґрунтували необхідність орієнтації освітнього процесу на результати навчання, виражені через систему компетентностей. Важливим підґрунтям для модернізації професійної освіти стало розуміння компетентності як інтегрованої характеристики особистості, що поєднує знання, уміння, навички, цінності та досвід практичної діяльності.

Значний внесок у дослідження професійної підготовки майбутніх перекладачів зробили Л. Черноватий, В. Карабан, О. Попова, О. Волченко, В. Нікішина та інші науковці. Зокрема, Л. Черноватий наголошує на необхідності формування предметної, термінологічної та перекладацької компетентностей як складових фахової підготовки перекладача (Черноватий, Ольховська, 2022, с. 321). О. Волченко та В. Нікішина розглядають компетентнісний підхід як основу організації освітнього середовища та впровадження інноваційних форм навчання майбутніх перекладачів (Волченко, Нікішина, 2017, с. 100).

Питання структури професійної компетентності перекладача висвітлено в дослідженнях Е. Івашкевича, який визначає її як багатокомпонентне утворення, що включає комунікативну, соціальну та спеціальну професійну компетентності (Івашкевич, 2021, с. 59). Н. Бідюк обґрунтовує необхідність поєднання мовних, міжкультурних, міжособистісних і технологічних компетентностей у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів (Бідюк, 2023, с. 41). Водночас С. Рибачок та О. Дуда акцентують увагу на розвитку лінгвокраїнознавчої компетенції як важливої складової перекладацької компетентності (Рибачок, Дуда, 2023, с. 320).

Сучасні тенденції розвитку перекладацької освіти дедалі більше пов’язуються з інтеграцією цифрових технологій, автоматизованих систем

перекладу та міжнародних стандартів підготовки фахівців. У цьому контексті особливий інтерес становлять дослідження, присвячені компетентнісній моделі European Master's in Translation (EMT), яка визначає ключові професійні, технологічні, міжкультурні та комунікативні компетентності сучасного перекладача (Scarpa, Orlando, 2017).

Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемі підготовки майбутніх перекладачів, питання реалізації компетентнісного підходу в цьому процесі залишається актуальним. Недостатньо дослідженими залишається питання інтеграції цифрових та аудіовізуальних технологій у процес формування професійної компетентності майбутніх перекладачів, а також розроблення ефективних методик їх використання відповідно до сучасних вимог ринку праці та міжнародних освітніх стандартів.

Мета статті – розкрити компетентнісний підхід як методологічну основу професійної підготовки майбутніх перекладачів, визначити роль сучасних цифрових та аудіовізуальних технологій у формуванні їхньої професійної компетентності та окреслити перспективи вдосконалення освітнього процесу в закладах фахової (передвищої) та вищої освіти.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження було використано комплекс взаємопов’язаних теоретичних методів. Зокрема, аналіз, синтез, узагальнення та систематизація наукової літератури, нормативно-правових документів і результатів сучасних наукових досліджень дали змогу з’ясувати сутність компетентнісного підходу та особливості його реалізації в системі професійної підготовки майбутніх перекладачів. Метод порівняльного аналізу застосовано для вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. Структурно-функціональний аналіз використано з метою визначення основних складників професійної компетентності перекладача та їх взаємозв’язку. Прогностичний метод дав можливість окреслити сучасні тенденції та перспективні напрями розвитку професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах цифровізації освіти та впровадження інноваційних освітніх технологій.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку фахової (передвищої) та вищої освіти характеризується переорієнтацією освітнього процесу на формування особистості фахівця, здатного ефективно діяти в умовах професійної діяльності, швидко адаптуватися до змін ринку праці та безперервно вдосконалювати власні професійні

компетентності. Однією з провідних методологічних засад модернізації професійної підготовки фахівців виступає компетентнісний підхід, який набув широкого поширення в європейському та світовому освітньому просторі.

Компетентнісний підхід у професійній освіті розглядається як спрямованість освітнього процесу на формування комплексу компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. На відміну від традиційного знаннєвого підходу, який орієнтується переважно на засвоєння теоретичних знань, компетентнісний підхід акцентує увагу на здатності здобувача освіти застосовувати набуті знання, уміння, навички та особистісні якості для розв'язання професійних завдань у реальних умовах.

У контексті підготовки майбутніх перекладачів компетентнісний підхід набуває особливого значення, оскільки професійна діяльність перекладача потребує інтеграції мовних знань, комунікативних умінь, міжкультурної обізнаності, аналітичного мислення та володіння сучасними цифровими технологіями. Нині перекладач виступає не лише посередником між мовами, а й учасником міжкультурної комунікації, який забезпечує ефективну взаємодію представників різних культурних середовищ.

Професійна компетентність майбутнього перекладача є складним інтегративним утворенням, що поєднує систему взаємопов'язаних компетентностей. До її структури науковці (Черноватий Л. М. (Черноватий, Ольховська, 2022, с. 322), Івашкевич Е. Е. (Івашкевич, 2021, с. 33) відносять лінгвістичну, перекладацьку, комунікативну, соціокультурну, інформаційно-цифрову, дослідницьку та особистісну компетентності.

Лінгвістична компетентність передбачає досконале володіння рідною та іноземною мовами, знання їхніх лексичних, граматичних і стилістичних особливостей (Івашкевич, 2022, с. 30). Перекладацька компетентність охоплює здатність здійснювати адекватний усний і письмовий переклад з урахуванням мовних, культурних та прагматичних особливостей тексту. Соціокультурна компетентність забезпечує розуміння культурних реалій та особливостей міжкультурної взаємодії, а інформаційно-цифрова – готовність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізовані перекладацькі ресурси.

Аналіз сучасних тенденцій розвитку перекладацької освіти свідчить про посилення практичної спрямованості професійної підготовки

майбутніх перекладачів. Освітні програми дедалі більше орієнтуються на формування професійних компетентностей через виконання практикоорієнтованих завдань, моделювання професійних ситуацій, проєктну діяльність та використання інтерактивних методів навчання.

Важливим чинником підвищення якості професійної підготовки майбутніх перекладачів є впровадження міжнародних стандартів професійної освіти, які забезпечують узгодження змісту навчання із сучасними вимогами глобального ринку праці та професійної перекладацької діяльності. Особливе значення в цьому контексті має компетентнісна модель European Master's in Translation (EMT), розроблена Європейською Комісією для вдосконалення підготовки перекладачів у країнах Європейського Союзу.

Модель EMT ґрунтується на компетентнісному підході та визначає комплекс професійних компетентностей, необхідних сучасному перекладачеві для успішної діяльності в багатомовному та мультикультурному середовищі. На відміну від традиційного підходу до підготовки перекладачів, орієнтованого переважно на формування мовних знань і перекладацьких умінь, модель EMT акцентує увагу на інтегрованому розвитку професійних, технологічних, комунікативних та особистісних компетентностей.

Відповідно до сучасної редакції компетентнісної моделі EMT, ключове місце займає перекладацька компетентність, яка передбачає здатність аналізувати вихідний текст, обирати оптимальні перекладацькі стратегії, створювати якісний переклад відповідно до поставлених комунікативних завдань і здійснювати його критичне оцінювання. Важливою складовою професійної підготовки також є мовна та міжкультурна компетентність, що забезпечує ефективну міжмовну та міжкультурну взаємодію, розуміння культурних особливостей носіїв різних мов і здатність адаптувати переклад до потреб цільової аудиторії.

Особливу увагу в моделі EMT приділено технологічній компетентності, значення якої постійно зростає в умовах цифровізації перекладацької діяльності. Майбутній перекладач повинен володіти навичками використання систем автоматизованого перекладу (CAT-tools), електронних термінологічних баз, систем машинного перекладу, хмарних сервісів для спільної роботи та інших цифрових ресурсів, які є невід'ємною складовою сучасної професійної практики (Черноватий, Ольховська, 2022, с. 22).

Не менш важливими є особистісна та професійна компетентності, які передбачають здатність до самоорганізації, критичного мислення, ефективної комунікації, роботи в команді, управління перекладацькими проєктами та безперервного професійного розвитку. Сучасний перекладач повинен бути готовим до постійного оновлення знань і навичок відповідно до стрімких змін у сфері мовних технологій та міжнародної комунікації.

Упровадження компетентнісної моделі ЕМТ у практику підготовки майбутніх перекладачів сприяє модернізації змісту освіти, посиленню практичної спрямованості навчання та наближенню освітнього процесу до реальних умов професійної діяльності. Використання положень цієї моделі дозволяє закладам вищої освіти формувати конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в міжнародному професійному середовищі, використовувати сучасні цифрові технології та успішно реагувати на виклики глобалізованого суспільства (Присяжнюк, Бачуріна, 2026, с. 133).

Однією з провідних тенденцій розвитку перекладацької освіти є цифровізація освітнього процесу. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій сприяє розширенню можливостей професійної підготовки майбутніх перекладачів. У навчальному процесі широко використовуються електронні освітні платформи, системи автоматизованого перекладу, електронні словники, термінологічні бази даних, хмарні сервіси, аудіовізуальні технології та засоби дистанційного навчання. Їх застосування сприяє розвитку інформаційно-цифрової компетентності студентів і формує готовність до роботи в сучасному професійному середовищі.

Особливого значення в підготовці майбутніх перекладачів набувають аудіовізуальні технології, які поєднують текстову, звукову та візуальну інформацію. Використання відеоматеріалів, фрагментів кінофільмів, телепередач, подкастів, мультимедійних презентацій та інших аудіовізуальних ресурсів створює умови для наближення навчання до реальних професійних ситуацій. Робота з автентичними аудіовізуальними матеріалами сприяє розвитку навичок аудіювання, усного перекладу, міжкультурної комунікації, критичного мислення та професійної мобільності майбутніх перекладачів.

Перспективи розвитку компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх перекладачів пов’язані з подальшим упровадженням цифрових та аудіовізуальних технологій,

удосконаленням практичної складової навчання, розширенням міжнародної академічної співпраці та адаптацією змісту освіти до потреб сучасного ринку праці. Важливим завданням закладів вищої освіти є створення інноваційного освітнього середовища, яке забезпечуватиме формування професійної компетентності майбутніх перекладачів відповідно до сучасних суспільних викликів та вимог професійної діяльності.

Таким чином, компетентнісний підхід виступає методологічною основою підготовки майбутніх перекладачів, забезпечуючи формування інтегрованого комплексу професійних компетентностей, необхідних для успішної діяльності в умовах глобалізації, цифровізації та розвитку міжкультурної комунікації.

Висновки. Компетентнісний підхід є однією з провідних методологічних засад модернізації професійної підготовки майбутніх перекладачів у системі вищої освіти. Встановлено, що професійна компетентність майбутнього перекладача є інтегративним утворенням, яке охоплює лінгвістичну, перекладацьку, комунікативну, соціокультурну, інформаційно-цифрову та особистісну компетентності. Ефективність їх формування значною мірою залежить від використання інноваційних педагогічних технологій, практикоорієнтованих методів навчання та створення сучасного освітнього середовища. З’ясовано, що сучасними тенденціями розвитку професійної освіти є цифровізація освітнього процесу, інтеграція міжнародних стандартів професійної підготовки, посилення практичної спрямованості навчання, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій та розширення можливостей використання аудіовізуальних засобів у професійній підготовці майбутніх перекладачів. Особливу роль у реалізації компетентнісного підходу відіграють аудіовізуальні технології, які сприяють наближенню навчального процесу до реальних умов професійної діяльності перекладача, розвитку навичок міжкультурної комунікації, критичного мислення, професійної мобільності та готовності до використання сучасних цифрових ресурсів у перекладацькій практиці.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в розробленні та експериментальній перевірці методики формування професійної компетентності майбутніх перекладачів, а також у визначенні критеріїв і показників оцінювання рівня її сформованості в умовах цифрового освітнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

Бідюк, Н. М. (2023). Особливості формування перекладацької компетентності майбутніх учителів іноземної мови та літератури. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія, 1,* 39–44 (Bidiuk, N. M. (2023). Peculiarities of developing translation competence in future teachers of foreign languages and literature. *Slobozhanskyi Scientific Bulletin. Series: Philology*, 1, 39–44).

Волченко О., Нікішина В., (2017). Реалізація компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх перекладачів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 4,* 95–101 (Volchenko, O., & Nikishyna, V. (2017). Implementation of the competence-based approach in the professional training of future translators. *Scientific Notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*, 4, 95–101).

Гулько, Т. Ю. (2024). Формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутніх фахівців фізичної культури та спорту як педагогічна і соціальна проблема. *Наука і техніка сьогодні, 12(40),* 559–574 (Hulko, T. Yu. (2024). Development of health-preserving competence in future specialists in physical culture and sports as a pedagogical and social issue. *Science and Technology Today*, 12(40), 559–574).

Івашкевич, Е. Е. (2021). Компонентна структура професійної компетентності майбутніх перекладачів. *Проблеми сучасної психології, 54,* 57–77 (Ivashkevych, E. E. (2021). Component structure of the professional competence of future translators. *Problems of Modern Psychology*, 54, 57–77).

Івашкевич, Е. Е. (2022). Формування перекладацьких інтенцій майбутніх перекладачів. *Проблеми сучасної психології, 55,* 29–49 (Ivashkevych, E. E. (2022). Development of translation intentions in future translators. *Problems of Modern Psychology*, 55, 29–49).

Присяжнюк,, Л., Бачуріна, Л. (2026). Професійна підготовка перекладачів у контексті компетентнісної моделі EMT. *Studia Methodologica, 62,* 123–133 (Prysiazhniuk, L., & Bachurina, L. (2026). Professional training of translators in the context of the EMT competence framework. *Studia Methodologica*, 62, 123–133).

Рибачок, С., Дуда, О. (2023). Лінгвокраїнознавча компетенція перекладача. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія, 17(85),* 85–89 (Rybachok, S., & Duda, O. (2023). Linguistic and cultural competence of a translator. *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Philology*, 17(85), 85–89).

Черноватий, Л. М., Ольховська, А. С. (2022). Компонентна модель технологічної компетентності майбутнього фахівця з усного перекладу. *Інформаційні технології і засоби навчання, 87(1),* 320–335 (Chernovatyi, L. M., Olkhovska, A. S. (2022). A component model of technological competence for future conference interpreters. *Information Technologies and Learning Tools*, 87(1), 320–335).

Scarpa, F., Orlando, D. (2017). What it takes to do it right: an integrative EMT-based model for legal translation competence. *The Journal of Specialised Translation, 27,* 21–42.

SUMMARY

Rybalko Lina. Competency-based approach to training future translators: current trends and prospects.

The article examines the features of the implementation of the competency approach in the system of professional training of future translators. The relevance of

the introduction of the competency approach in the conditions of modernization of higher education, digitalization of society and increasing requirements for the professional activity of translators is substantiated. Scientific approaches to determining the essence of the professional competence of a future translator are analyzed and its main structural components are characterized. It is established that the professional competence of a translator is an integrative formation that encompasses linguistic, translation, communicative, socio-cultural, informational-digital and personal competence. Particular attention is paid to the analysis of modern trends in the development of translation education, among which the leading place is occupied by the digitalization of the educational process, the introduction of innovative teaching technologies, the use of audiovisual means, the integration of international standards of professional training and orientation to the requirements of the modern labor market. The significance of the European Master's in Translation (EMT) competency model as one of the key guidelines for improving the professional training of future translators in the European educational space is revealed.

To achieve the goal of the study, a set of theoretical methods was used: analysis, synthesis, generalization, systematization of scientific sources, comparative and structural-functional analysis. Based on the conducted study, promising directions for improving the professional training of future translators were identified, which include expanding the practical component of training, active use of digital and audiovisual technologies, development of intercultural communication and formation of readiness for professional activity in the conditions of a globalized information environment.

Key words: *professional education, competency-based approach, professional competence, future translators, professional training, audiovisual technologies.*

UDC 37.091.33:004.92]:78

Andrii Sechin
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
ORCID ID 0009-0001-8519-8997
DOI 10.24139/2312-5993/2026.01(2)/127-134

MULTIMEDIA EDUCATIONAL TOOLS IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF STUDENTS' MUSICAL AND MULTIMEDIA COMPETENCE

The article substantiates the necessity of considering the problem of the use of multimedia educational tools in the process of forming students' musical and multimedia competence. Under contemporary sociocultural conditions characterized by the rapid development of digital technologies and the active integration of multimedia resources into the educational space, the problem of preparing students for the conscious, critical, and creative use of multimedia tools in musical-cognitive and artistic-communicative activities acquires particular relevance.

It is emphasized that musical and multimedia competence constitutes an important component of contemporary art education, as it contributes to the development of artistic thinking, an emotional and value-based attitude toward art, the ability for creative self-expression, the interpretation of artistic images, and productive communication within the cultural space. It has been determined that the application of multimedia educational tools creates conditions for intensifying students' cognitive activity, developing their creative potential, musical perception, emotional sensitivity, aesthetic needs, and artistic interests.